

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ГРИГОРІЯ СКОВОРОДИ В ПЕРЕЯСЛАВІ

молодіжна громадська організація
«НЕЗАЛЕЖНА АСОЦІАЦІЯ МОЛОДІ»

студентське наукове товариство факультету історичної
і соціально-психологічної освіти
«КОМІТЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ ТА СУЧАСНОСТІ»

МАТЕРІАЛИ

X Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
«Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Євразії»

30 листопада 2023 р.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Переяслав – 2023

Таким чином, результати проведених досліджень з вивчення епізоотологічної ситуації показали, що в Сумській області у м'ясоїдних тварин було виявлено 15 видів паразитів, з них найбільш поширеними є кишкові нематоди, такі як *Toxosara canis*, *Toxascaris leonine*, *Trichuris vulpis*, *Uncinaria stenocephala*. Деякі з них представляють безпеку не тільки для тварин а і для людей також.

Отже, досягнення сприятливого стану біологічної безпеки середовища існування можливе лише шляхом застосування комплексу протипаразитарних заходів, невід'ємною складовою якого є виявлення джерел та осередків паразитарного забруднення доквілля, їх дезінвазія та дегельмінтизація інвазованих тварин.

Література:

1. Галат В.Ф. Практикум із паразитології / В.Ф. Галат, Ю.Г. Артеменко, М.П. Прус. — К.: Урожай, 1999. — 192 с.
2. Галат В.Ф. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин: Підручник / В.Ф. Галат, А.В. Березовський, Н.М. Сорока, М.П. Прус. — К.: Вища освіта, 2003. — 464 с.
3. Галат В.Ф. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин: Практикум / В.Ф. Галат, А.В. Березовський, Н.М. Сорока, М.П. Прус. — К.: Вища освіта, 2004. — 238 с.
4. Дахно І.С. Атлас гельмінтів тварин / І.С. Дахно, А.В. Березовський, В.Ф. Галат — К.: Ветінформ, 2001. — 118 с
5. Дахно І.С. Екологічна гельмінтологія: Навч. посібник / І.С. Дахно, Ю.І. Дахно – Суми: Козацький вал, 2010. – 220 с.
6. Нев'ядомська К.А. Загальна паразитологія / К.А. Нев'ядомська – К.: Наукова думка. – Київ: Вища школа, 2006. – 483 с.
7. Секретарюк К.В. Основи екологічної зоопаразитології. / К.В. Секретарюк, О.А. Сварчевський – Львів: Универсум Плаблишинг, 2007. – 358 с.
8. Boch J., Supperer R. Veterinarmedizinische Parasitologie.— Berlin und Hamburg: Verlag Paul Parey, 1992. - 906 s.
9. Mehlhorn H., Duwel, Raether W. Diagnose und Therapie der Parasitosen von Haus-, Nutz- und Heimtieren.— Stuttgart — Jena — New York: Gustav Fischer Verlag, 1993. — 530 s.
10. Rommel M., Eckert J., Kutzer E. et al. Veterinarmedizinische Parasitologie — Berlin: PareyBuchverlag, 2000. — 916 s.

Науковий керівник:

старший викладач Негреба Юлія Володимирівна.

**Руслан Яворівський, Марія Бабій
(Тернопіль, Україна)**

ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДОВОГО СКЛАДУ ТА РАРИТЕТНОЇ ФРАКЦІЇ РОДИНИ *CYPERACEAE* J. St. Hil. У ФЛОРИ ГУСЯТИНСЬКОГО (ЧОРТКІВСЬКОГО) РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Родина Осокові (*Cyperaceae* J. St. Hil.) – одна із найбільш чисельних родин світової флори, котра у загальному нараховує понад 5 600 видів, які належать до 120 родів, поширених космополітно, тобто по всій земній кулі та у різних екологічних умовах, проте, їхня найбільша видова різноманітність спостерігається у областях з помірним і холодним кліматом північної півкулі. На території України у складі її природної флори трапляються 140 видів Осокових у структурі 17 родів (2,5 % загальносвітової чисельності видів родини) [2].

Флористичні дослідження планетарного масштабу у кінцевому рахунку проектуються у площину їх проведення на регіональних рівнях, що забезпечує створення найбільш оптимальних умов щодо збереження раритетної фракції флори певного регіону. Тому аналіз видового складу родини *Cyperaceae* J. St. Hil. у межах Гусятинського (нині Чортківського) району Тернопільської області є актуальним за змістом досліджень й має вагомим практичне значення.

На основі аналізу літературних джерел [1; 3; 4], матеріалів фондового гербарію Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (акронім TERN*), проведених впродовж 2020–2023 рр. маршрутно-експедиційних і геоботанічних досліджень різнотипових фітоценозів на території Гусятинського (нині Чортківського) району Тернопільської області встановлено чи підтверджено зростання 45 видів родини *Cyperaceae* J. St. Hil. (32,14 % загальної кількості у складі флори України), котрі належать до 11 родів. Таким чином, родовий коефіцієнт або середня кількість видів у роді становить тут 4,09.

Поліморфними родами є пухівка (*Eriophorum* L.), який презентований у структурі досліджуваної флори трьома видами – п. багатокососковою (*E. Polystachyon* L.), п. широколистою (*E. latifolium* Норре) та п. стрункою (*E. gracile* Koch); рід бульбокомиш (*Bolboschoenus* (Ascherd.) Palla) – двома видами (б. морський (*B. maritimus* (L.) Palla) і б. скупчений (*B. compactus* (Hoffm.) Drob.)); рід ситняг (*Eleocharis* R. Br.) – також двома видами (с. голчастий (*E. acicularis* (L.) Roem. Et Schult) і с. болотний (*E. palustris* (L.) Roem. Et

Schult), та, особливо, рід осока (*Carex* L.), котрий представлений тут 31 видом (68,9 % загальної чисельності у структурі родини), зокрема, о. дворядною (*C. disticha* Huds.), о. зближеною (*C. appropinquata* Schum.), о. лисячою (*C. vulpina* L.), о. сусідньою (*C. contigua* Horpe), о. колючкуватою (*C. muricata* L.), о. колхідською (*C. colchica* J. Gay), о. трясучкоподібною (*C. brizoides* L.), о. ранньою (*C. praecox* Schreb.), о. заячою (*C. leporina* L.), о. Гартмана (*C. hartmanii* Cajand.), о. волосистою (*C. pilosa* Scop.), о. блідою (*C. pallescens* L.), о. гірською (*C. Montana* L.), о. низькою (*C. humilis* Leys.), о. пальчастою (*C. digitata* L.), о. кореневищною (*C. rhizina* Blyttex Lindbl.), о. затінковою (*C. umbrosa* Host), о. весняною (*C. caryophyllea* Latourr.), о. несправжньо-смикавцевою (*C. pseudocyperus* L.), о. лісовою (*C. sylvatica* Huds.), о. просоподібною (*C. panicea* L.), о. жовтою (*C. flava* L.), о. розсунутою (*C. distans* L.), о. приземкуватою (*C. supina* Wahlenb.), о. здутою (*C. rostrata* Stokes), о. пухирчастою (*C. vesicaria* L.), о. гостроподібною (*C. acutiformis* Ehrh.), о. побережною (*C. riparia* Curt.), о. високою (*C. elata* All.), о. гострою (*C. acuta* L.) та о. чорною (*C. nigra* (L.) Reichard.).

7 родів досліджуваної родини (63,6 % загальної їх чисельності) є монотипними, тобто представлені лише одним видом, зокрема, рід смикавець (*Cyperus* L.) – с. бурий (*C. fuscus* L.); ситовник (*Pycreus* Beauv.) – с. жовтуватий (*P. Flavescens* (L.) Reichenb.); комиш (*Scirpus* L.) – к. лісовий (*S. Sylvaticus* L.); куга або схеноплект (*Schoenoplectus* Palla) – к. озерна (*S. lacustris* (L.) Palla); комишівник (*Scirpoides* Seguiet) – к. звичайний (*S. Holoschoenus* (L.) Sojak); блісмыс (*Blysmus* Panz. Ex Schult.) – б. стиснутий (*B. compressus* (L.) Panz. ex Link); меч-трава (*Cladium* R. Br.) – м.-т. болотна (*C. mariscus* (L.) Pohl.).

Також було виявлено зростання у районі дослідження двох видів родини *Cyperaceae* J. St. Hil., котрі занесені до «Червоної книги України. Рослинний світ (2009)» [5; 6], зокрема:

1) меч-трава болотна (*Cladium mariscus* (L.) Pohl). Природоохоронний статус виду у районі дослідження – вразливий. Реліктовий монотанно-океанічний вид з острівним ареалом. Доволі чисельними групами особин у кількості до 100 шт. зростає на заболочених ділянках і вологих луках (долина річки Серет) у околицях села Тудорів. На території району дослідження охороняється у межах ботанічного заказника місцевого значення «Федорівський». З метою збереження чисельності необхідно заборонити порушення гідрологічного режиму екотопів виду, здійснювати контроль наявних локалітетів та досліджувати сучасну стратегію розвитку виду;

2) осока затінкова (*Carex umbrosa* Host). Природоохоронний статус виду у районі дослідження – не оцінений вид на східній межі ареалу. Зрідка, проте доволі чисельними за площею та кількістю особин популяціями поширена у розріджених лісах, на узліссях і серед заростей чагарників у околицях сіл Крутилів та Городиця. Охороняється у структурі природного заповідника «Медобори». З метою охорони необхідно контролювати стан наявних популяцій виду та заборонити знищення його екотопів через вирубування лісів.

Окрім того, на досліджуваній території нами було виявлено чи підтверджено ареали зростання 6 регіонально рідкісних видів, зокрема: осока доврядна (*Carex disticha* Huds.), яка зрідка, однак досить чисельними популяціями поширена на вологих заплавах та серед заростей чагарників у околицях сіл Мала Лука, Козина, Калагарівка та Шидлівці (у районі дослідження охороняється у межах природного заповідника «Медобори»); осока колючкувата (*Carex muricata* L.), котра розсіяно зростає у широколистяних лісах поблизу сіл Саджівка, Постолівка, Яблунів та Майдан (охороняється у структурі ПЗ «Медобори» та Яблунівського ботанічного заказника загальнодержавного значення); осока низька (*Carex humilis* Leys.), що зрідка трапляється на вапнякових та крейдових відслоненнях, лучних степах й у світлих лісах в околицях сіл Вікно, Паївка та Личківці (частково охороняється у межах ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Гора Любовня»); осока кореневищна (*Carex rhizina* Blyttex Lindbl.), яка спорадично поширена у лісових масивах в околицях сіл Оришківці, Ємелівка та Глібів (охороняється у структурі Яблунівського ботанічного заказника загальнодержавного значення та частково – ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Бук пурпурилистий»); осока весняна (*Carex caryophyllea* Latourr.), котра зрідка, спорадично-ізолюваними популяціями зростає на залишкових степових і сухих лучно-степових ділянках в околицях сіл Васильківці та Чабарівка (охороняється у межах ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Васильківська степова ділянка»); осока приземкувата (*Carex supina* Wahlenb.), що зрідка трапляється на кам'янистих схилах, сухих степових ділянках, піщаних місцях в околицях сіл Васильківці, Суходіл та Шидлівці (охороняється у структурі ботанічної пам'ятки природи місцевого значення «Васильківська степова ділянка» та заповідного урочища місцевого значення «Васильківці»).

Головними факторами, котрі визначають скорочення чисельності популяцій червонокнижних й регіонально рідкісних видів родини *Cyperaceae* J. St. Hil. на території Гусятинського (Чортківського) району Тернопільської області вважаємо наступні:

- ✓ вузька еколого-ценотична амплітуда видів та осушення їх біотопів (*Cladium mariscus* (L.) Pohl, *Carex disticha* Huds.);
- ✓ надмірне рекреаційне навантаження, вирубування лісів (*Carex umbrosa* Host, *C. Muricata* L., *C. rhizina* Blyttex Lindbl.);
- ✓ руйнування екотопів внаслідок видобутку корисних копалин (вапняків, крейди, пісковиків) (*Carex humilis* Leys., *C. supina* Wahlenb.);
- ✓ розорювання та інтенсивне господарське освоєння залишкових степових та лучно-степових екотопів (*Carex humilis* Leys., *C. caryophyllea* Latourr., *C. supina* Wahlenb.).

З метою охорони, збереження, раціонального використання та відтворення раритетних видів родини Осокові у районі дослідження необхідно:

✓ здійснювати системний моніторинг стану і динаміки чисельності популяцій червонокнижних та регіонально рідкісних видів флори, а у разі їх чисельного скорочення оперативно встановлювати фактори, що його спричинюють;

✓ у випадку виявлення нових ареалів поширення раритетних видів флори рекомендувати створення у цих місцях об'єктів природно-заповідного фонду;

✓ заборонити порушення гідрорежиму оселищ видів, їх екоотопів внаслідок видобутку корисних копалин, вирубування лісів та господарського освоєння залишкових ділянок лучно-степової рослинності;

✓ ініціювати видання регіональних Зеленої і Червоної книг, регулярно інформувати місцеве населення про стан природоохоронної роботи у засобах преси, радіо та телебачення;

✓ клопотати перед постійною комісією з питань містобудування, будівництва, земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища (голова – Байдак Степан Іванович) Гусятинської територіальної громади, щодо створення заповідного ботанічного урочища місцевого значення в околицях села Шидлівці з метою збереження популяцій *Carex disticha* Huds. і *Carex supina* Wahlenb.

Література:

1. Визначник рослин України / [А. І Барбарич, Є. М. Брадiс, О. Д. Вісюліна та ін.]. – К.: Урожай, 1965. – С. 111-140.
2. Нечитайло В. А. Ботаніка. Вищі рослини / В. А. Нечитайло, Л. Ф. Кучерява. – К.: Фітосоціоцентр, 2001. – С. 360–362; 383-385.
3. Определитель высших растений Украины / [Д. Н. Доброчаева, М. И. Котов, Ю. Н. Прокудин и др.]. – К.: Наук. думка, 1987. – С. 416-432.
4. Флора УРСР: в 12 т. / за ред. Д. К. Зерова. – К.: Вид-во АН УРСР, 1940. – Т. 2. – С. 386-563.
5. Червона книга України. Рослинний світ / за ред. Я. П. Дідуха. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – С. 80–111.
6. Яворівський Р. Л. Червонокнижні види флори Тернопільської області / Р. Л. Яворівський, П. М. Дем'янчук // Матер. XIV з'їзду Українського ботанічного товариства (Київ, 25-26 квітня 2017 р.). – К., б. в., 2017. – С. 139.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ: БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Марія Маренич, Вікторія Галіч (Суми, Україна) ВИДОВИЙ СКЛАД ПАРАЗИТОЗИТОФАУНИ М'ЯСОЇДНИХ ТВАРИН В УМОВАХ СУМСЬКІЙ ОБЛАСТІ	5
Руслан Яворівський, Марія Бабій (Тернопіль, Україна) ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДОВОГО СКЛАДУ ТА РАРИТЕТНОЇ ФРАКЦІЇ РОДИНИ CYPERACEAE J. St. Nil. У ФЛОРИ ГУСЯТИНСЬКОГО (ЧОРТКІВСЬКОГО) РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ	6

СЕКЦІЯ: ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

Арайлым Бақытжанова (Астана, Қазақстан) ЖАҢАРУ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ МЕМЛЕКЕТТІК ҚЫЗМЕТШІЛЕРДІҢ ҚЫЗМЕТ ТИІМДІЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУДЫҢ ЖАҢА МОДЕЛІ	9
Светлана Мухаметжан (Астана, Казахстан) СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ УРБАНИЗАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ НА ОСНОВЕ ВНЕДРЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН	10
Антон Тропін (Переяслав, Україна) СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНСЬКОМУ СЕЛІ	12

СЕКЦІЯ: ЕКОНОМІКА

Oleksandr Malik, Kateryna Levchuk (Kamyanske, Ukraine) MOTIVES FOR ADMISSION TO HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS	18
Сая Абеуова, Алия Абдикаримова (Караганда, Казахстан) ВЛИЯНИЕ ГЛОБАЛЬНЫХ ЦЕПОЧЕК ДОБАВЛЕННОЙ СТОИМОСТИ НА РАЗВИТИЕ МИРОВОЙ ЭКОНОМИКИ	20
Ольга Савчук (Могилів-Подільський, Україна) ФУНКЦІОНУВАННЯ ПОДАТКОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ	22

СЕКЦІЯ: ПЕДАГОГІКА

З.А. Ахметжанова (Кокшетау, Казахстан) РЕАЛИЗАЦИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКИХ ВОПРОСОВ В СОДЕРЖАНИИ ШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ	24
Руслана Даниляк, Лілія Вишневецька (Дрогобич, Україна) ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НУШ	26
Анастасія Гавдульська, Наталія Калита (Дрогобич, Україна) ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ.....	28
Андріана Глуханюк, Наталія Калита (Дрогобич, Україна) ПРОБЛЕМА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ У ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІЙ ЛІТЕРАТУРІ.....	29
Вікторія Комар (Рівне, Україна) ОЗНАЙОМЛЕННЯ З ДОВКІЛЛЯМ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ	31
Руслана Даниляк, Світлана Копитчак (Дрогобич, Україна) ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ СПАДЩИНИ В СУХОМЛИНСЬКОГО В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ НУШ	32
Г.М. Кусаинов, З.А. Ахметжанова (Кокшетау, Казахстан) РАЗВИТИЕ ПРЕДМЕТНЫХ И МЕТАПРЕДМЕТНЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ НА УРОКАХ ЕСТЕСТВЕННОНАУЧНЫХ ДИСЦИПЛИН	34
Ксенія Лазар (Ізмаїл, Україна) ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ВЕКТОРАХ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ....	37
Богдана Небораць, Наталія Калита (Дрогобич, Україна) ОСВІТНЄ СЕРЕДОВИЩЕ У ДОСЛІДЖЕННЯХ ПЕДАГОГІВ ТА НАУКОВЦІВ	39
Гүлайым Оразымбетова, Жұлдызай Мусабаева, Акбилек Кенжебаева (Тараз, Қазақстан) МЕХАНИКАЛЫҚ ТЕРБЕЛІСТЕР МЕН ТӨЛҚЫНДАРДЫ ОҚЫТУДЫҢ ЗАМАНАУИ ӘДІСТЕРІ	40
Тетяна Поліщук, Ганна Алексєєва, Лариса Горбатюк, Наталія Кравченко (Бердянськ, Україна) ОСВІТНЯ ТРАЄКТОРІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	43
Nelia Semenchuk (Dnipro, Ukraine) ORGANIZATION OF DISTANCE EDUCATION FOR STUDENTS WITH SPECIAL EDUCATIONAL NEEDS	45